

DISCRIMINATIE

En wat kun jij doen om
het tegen te gaan?

Discriminatie zorgt overal ter wereld voor ongelijkheid en voor het uitsluiten van mensen, zoals minderheden, vrouwen, mensen met een andere huidkleur of een ander geloof. Ze krijgen bijvoorbeeld geen toegang tot goed onderwijs, hebben minder kansen op de arbeidsmarkt, worden onderdrukt, gevangengezet, gemarteld of krijgen zelfs de doodstraf. Discriminatie maakt mensen machteloos, zeker als de overheid er niet tegen optreedt of de achterstelling van mensen juist bevordert.

DISCRIMINATIE: WAT IS HET PROBLEEM?

Niemand wil gediscrimineerd worden en niemand wil beschuldigd worden van discriminatie. En toch gebeurt het. Hierdoor is discriminatie zo'n ingewikkeld begrip. Daar komt bij dat mensen verschillende betekenissen aan het begrip discriminatie geven, en beoordelen zij situaties en opmerkingen verschillend. Wat de een grappig vindt, kan voor een ander denigrerend of kwetsend zijn. Door de uiteenlopende opvattingen en het taboe dat op discriminatie ligt, is het moeilijk te herkennen en lastig bespreekbaar te maken.

Het woord discriminatie komt uit het Latijn en betekent letterlijk 'het maken van onderscheid'. Onderscheid maken kan ertoe leiden dat mensen worden achtergesteld vanwege hun etnische achtergrond, nationaliteit, huidkleur, sociale klasse, godsdienst, politieke of andere meningen, sekse, taal, seksuele oriëntatie, genderidentiteit, leeftijd, gezondheid of een andere reden.

Met discriminatie bedoelen we het ongelijk behandelen en achterstellen van mensen op basis van kenmerken die er niet toe doen.

IEDEREEN IS GELIJK

In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is vastgelegd welke rechten mensen hebben. In artikel 1 en 2 van die verklaring staat dat alle mensen vrij en met gelijke rechten worden geboren en dat de mensenrechten voor iedereen gelden, zonder enig onderscheid. Nagenoeg alle landen ter wereld hebben beloofd deze rechten te respecteren. In de praktijk wordt die belofte echter veelvuldig gebroken.

© Jurraan Brobbel

Een bekladde brievenbus in de Haagse Schilderswijk.

© Mees van de Veen

De actiegroep Kameraadschap Noord-Nederland protesteert tegen de komst van een asielzoekerscentrum in Winschoten.

JE DOET HET NIET **BEWUST**

BEWUST EN ONBEWUST

Wanneer iemands huidkleur of afkomst expliciet wordt aangevoerd om hem of haar achter te stellen, is er sprake van directe discriminatie. Maar vaak gebeurt het onbewust. En werken, zonder dat je het doorhebt, stereotype denkbeelden of aannames door in hoe je iemand beoordeelt of tegemoet treedt. Maar ook al is het onbewust en bedoel je het niet zo, het is net zo goed discriminatie.

Angst voor het onbekende en een gevoel van onveiligheid zijn belangrijke oorzaken van discriminatie. Wie afwijkt van de

overheersende sociale norm wordt als bedreiging gezien.

WIJ TEGEN ZIJ

Het kan ook zijn dat mensen graag bij een groep willen horen. Door je af te zetten tegen een andere groep versterk je het groepsgevoel. Er ontstaat een sfeer van 'wij tegen zij', waarbij 'wij' voor al het goede staat en 'zij' voor alles wat slecht is. Dit 'wij tegen zij'-gevoel wordt nog versterkt als er een zondebok wordt gezocht voor problemen in de samenleving. 'Zij' krijgen daar de schuld van, waarbij iedereen over een kam wordt geschoren.

NEGATIEVE **BEELDVORMING**

Het 'wij tegen zij'-denken is de laatste jaren sterker geworden. In veel gevallen worden moslims ervan beschuldigd dat zij een bedreiging voor de veiligheid zijn, waardoor ze anders worden behandeld. We zien dat ook in Nederland. Ook hier komt negatieve beeldvorming steeds meer voor en worden mensen steeds vaker gediscrimineerd op grond van hun herkomst of geloof.

Ten onrechte worden vluchtelingen verantwoordelijk gehouden voor terrorisme. Aanslagen zoals die in Frankrijk, België, Duitsland en Engeland worden vervolgens opgevoerd als 'bewijs'.

Als deze ontwikkeling zich voortzet, zullen er vaker mensen worden aangevallen vanwege hun ras, geslacht, nationaliteit of geloof. Dat is onacceptabel. Mensen moeten beoordeeld worden op hun daden, niet om wie ze zijn.

Als we elkaar niet meer zien als mensen met dezelfde rechten, zal discriminatie steeds vaker voorkomen.

In Rusland is het verboden 'niet-traditionele seksuele relaties' – lees homoseksualiteit – onder jongeren te propageren.

WAT DOET AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty zetten zich in om discriminerende wetten aan te passen en pleit voor maatregelen die mensen moeten beschermen.

- We komen op voor de rechten van seksuele minderheden waar ook ter wereld, omdat in bijna tachtig landen homoseksualiteit verboden is en je in sommige landen er zelfs de doodstraf voor kunt krijgen.
- We komen op voor de rechten van vrouwen, die in tal van landen als tweederangsburger moeten leven. En ze zijn wereldwijd het slachtoffer van huiselijk geweld, waar de autoriteiten niet tegen optreden.
- We komen op voor de rechten van etnische minderheden en inheemse volkeren.
- We komen op voor mensen die vanwege hun geloof worden onderdrukt, gevangengezet of zelfs de doodstraf kunnen krijgen.
- We komen op voor mensen die om een andere reden worden achtergesteld of bedreigd.

© Mads Nissen

Vrouwen met en zonder hoofddoek sporten in de fitnessruimte van Ladyfit in Utrecht.

DISCRIMINATIE IN NEDERLAND

Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet verbiedt discriminatie: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld'. Dit artikel is uitgewerkt in verschillende wetten en regels, waarin onder meer is vastgelegd wat verboden is. Een homoseksuele leraar die geweigerd wordt door een schoolbestuur, een vrouw die op de sportschool niet mag trainen met een hoofddoek om, een stagebedrijf dat aangeeft geen Marokkaans-Nederlandse stagiairs aan te nemen: drie voorbeelden van verboden discriminatie.

© AMP/Cynthia Boll

ETNISCH PROFILEREN DOOR DE NEDERLANDSE POLITIE

© Persbureau GinoPress

Een politiecontrole in Enschede om drugsoverlast tegen te gaan. Bij politiecontroles op straat worden er regelmatig mensen uitgepikt vanwege hun huidkleur of herkomst, zonder dat er een goede reden voor de controle is.

Een vorm van discriminatie is etnisch profileren. Zowel burgers als politici brengen migranten en etnische minderheden in verband met criminaliteit en onveiligheid. Minderheden zoals Marokkaanse en Caraïbische Nederlanders worden in Nederland bijvoorbeeld vaker onderworpen aan politiecontroles dan 'witte' Nederlanders. Soms haalt etnisch profileren het nieuws, bijvoorbeeld toen rapper Typhoon in 2016 werd staande gehouden vanwege 'de combinatie van de leeftijd, de dure auto en de huidkleur', aldus een politiewoordvoerder.

Etnisch profileren is een vorm van discriminatie waarbij de politie iemand stopt, controleert, fouilleert of aanhoudt mede vanwege zijn huidkleur of herkomst zonder geldige reden en is daardoor in strijd met de mensenrechten. Deze controles dragen bij aan een negatieve beeldvorming over etnische minderheden.

ETNISCH PROFILEREN IS NIET EFFECTIEF

De Nederlandse politie heeft de laatste jaren meer bevoegdheden gekregen, waardoor ze mensen vaker om hun identiteitsbewijs kunnen vragen of preventief mogen fouilleren. Dit werkt etnisch profileren in de hand, want het gebeurt juist bij Nederlanders die er door hun uiterlijke kenmerken worden uitgepikt zonder dat daarvoor een geldige aanleiding is. Deze maatregelen worden doorgevoerd omdat men aanneemt dat je op die manier criminelen kunt oppakken, wat een positief effect heeft op het gevoel van veiligheid. Het is echter niet duidelijk of dit verband bestaat. Bovendien blijkt uit onderzoek dat het niet effectief is voor de bestrijding van criminaliteit. En etnisch profileren tast het vertrouwen in de rechtstaat aan.

WAT DOET AMNESTY TEGEN ETNISCH PROFILEREN?

- We doen onder meer onderzoek naar etnisch profileren door de Nederlandse politie en delen onze bevindingen met de regering, de Tweede Kamer en de media.
- We dringen aan op het aanpassen van het politiebeleid, zoals het invoeren van stopformulieren. Op deze (digitale) formulieren kan de politie bijhouden wie er gecontroleerd is, wat de reden was, wat de etnische achtergrond van die persoon is en of de controle leidde tot een boete of aanhouding. Met deze gegevens kunnen beschuldigingen van discriminatie simpel worden bevestigd of weerlegd. Bovendien krijgt de politie inzicht in het functioneren van collega's en teams, en in de effectiviteit van acties.
- We ontwikkelen informatie- en lesmateriaal om jongeren te informeren over hun rechten en plichten wanneer de politie hen op straat controleert.

➔ **Kijk voor meer informatie op www.amnesty.nl/etnischprofileren.**

MENSEN IN HOKJES STOPPEN

Advocaat Gerald Roethof wordt geregeld aangehouden vanwege de combinatie van zijn huidkleur en zijn dure auto. Hij zei daarover: 'Het versterkt de tweedeling in de maatschappij. Jonge jongens vragen zich af: waarom worden wij anders behandeld? Bij de heren creëer je een voedingsbodem om zich af te zetten tegen de maatschappij.'

Ons hoofd zit vol met beelden die we met elkaar associëren. Zegt iemand Jip, dan zal de ander Janneke zeggen. Die twee associëren we met elkaar, net zoals skinheads met kale hoofden en beren met scherpe klauwen.

Onbewust stoppen we mensen en dingen onmiddellijk in een hokje, en dat heeft een functie. Het helpt ons de wereld om ons heen te begrijpen en om een oordeel te vormen. Een ding met vier poten en een leuning is een stoel. Het is handig dat je dat niet steeds opnieuw hoeft uit te vinden.

Een beer die op je afrent, zit in het hokje gevaar. En dat is maar goed ook. Want zou je een beer ten onrechte met schattig associëren en erop af lopen om hem te aaien, dan loopt dat waarschijnlijk verkeerd af. Associaties zijn kortom verbanden die je legt tussen een bepaalde groep (mensen, dieren, voorwerpen) en de eigenschappen van en kennis over de groep. In dit voorbeeld een beer (van de groep roofdieren) en de eigenschappen (klauwen) van en kennis (gevaar) over beren.

ASSOCIATIE IS GEEN VOORoordeel

Omdat de groep Marokkaanse jongeren vaker negatief dan positief in het nieuws komt, worden zij met criminaliteit verbonden en nestelt die combinatie zich onbewust in je hoofd, of je het nu wilt of niet. Hoor je 'Marokkaan' dan is vaak het eerste wat bij je opkomt 'criminaliteit'. Dat wil echter niet zeggen dat het ook jouw mening is.

Een associatie is wat anders dan een vooroordeel. Als iemand een vooroordeel heeft, dan legt hij een verband tussen een bepaalde groep en een positief of negatief gevoel. Hij generaliseert het negatieve gedrag van een lid van de groep en projecteert dat op de groep als geheel.

Je hoofd zit vol beelden waardoor je in eerste instantie een verkeerde associatie kunt leggen.

© Ed Kasht

'Dan word ik door mijn eigen collega's staande gehouden en word ik op een heel brutale, onvriendelijke manier benaderd. En dat doet iets met me. Ja, ik kan het niet beschrijven, het is een vorm van angst. Angst terwijl ik zelf ook politiefunctaris ben.' Sidney Mutueel, hoofdinspecteur van politie, Rotterdam.

© Peter HitzHH

LEG CONTACT EN DOE KENNIS OP

Na een aanslag op een moskee in het Canadese Quebec reikten Rotterdammers elkaar de hand om te benadrukken dat je in vrijheid en veiligheid je geloof moet kunnen beleven.

WEES JE BEWUST VAN DE BEELDEN IN JE HOOFD

Omdat we ons hele leven associaties hebben opgeslagen, is het moeilijk om ze te veranderen. Dat is niet erg, zolang je je er maar van bewust bent dat je die associaties hebt. En je gemotiveerd blijft om er niet blindelings aan toe te geven. Zo kun je vooroordelen overwinnen.

Een voorbeeld. Een deelnemer aan een quiz werd gevraagd om binnen drie seconden een woord met een 'a' te noemen aan de hand van de volgende definitie: 'niet aangepast aan het leven in de maatschappij'.

Hij antwoordde 'allochtoon'. Onder tijdsdruk viel de deelnemer ten prooi aan een associatie die in zijn hoofd zat en gaf een impulsief antwoord. Dat wil niet zeggen dat het ook zijn mening is en dat hij allochtonen onaangepast vindt. Was er tijd geweest om even na te denken, dan had de deelnemer de mogelijkheid gehad om iets met zijn associatie te doen. Zijn antwoord was dan waarschijnlijk 'asociaal' geweest.

Angst voor het onbekende is een belangrijke voedingsbodem voor discriminatie. Die angst kun je verkleinen door contact te leggen met de groep die volgens jou die gevoelens veroorzaakt. Misschien associeer je vrouwen met een hoofddoek als traditioneel, maar is jouw buurvrouw die ook een hoofddoek draagt juist heel vooruitstrevend. Is zij de uitzondering op de regel, of klopt het beeld dat je in je hoofd hebt niet?

Door je kennis over de groep te vergroten, zal er meer begrip ontstaan en zal de angst afnemen. Door die grotere kennis is het ook makkelijker om je eens in iemand anders te verplaatsen en een situatie vanuit zijn perspectief te bekijken. Dat voorkomt dat je toegeeft aan jouw stereotypingen en vooroordelen.

SPREEK JE UIT
Lang niet altijd zijn mensen zich ervan bewust wat een denigrerende opmerking teweegbrengt. Het is daarom verhelderend wanneer je iemand daar op een vriendelijke manier op wijst en duidelijk maakt waarom je die opmerking niet waardeert. Je kunt ook doorvragen naar de achtergrond van de opmerking, waardoor je de ander uitnodigt na te denken over wat hij of zij heeft gezegd. Als discriminatie voortkomt uit negatieve ervaringen, kun je samen nagaan waarom hij of zij die denigrerende opmerking maakte. En je kunt duidelijk maken dat het gedrag van een persoon niet per se kenmerkend is voor de groep waartoe die persoon behoort. Dus: spreek je uit, want als niemand iets zegt, verandert er ook niets.

Met de app van ControleAltDelete, een organisatie die etnisch profileren door de politie tegengaat, is het eenvoudig een klacht in te dienen.

ANASS B - STUDENT ICT

Het verhaal van Anass B

DIEN EEN KLACHT IN

Iedereen die in Nederland te maken krijgt met discriminatie kan daarover een klacht indienen.

- Je kunt discriminatie melden bij een antidiscriminatiebureau via discriminatie.nl. Dat kan ook bij het College voor de Rechten van de Mens: mensenrechten.nl/bent-u-gediscrimineerd. Of bij de politie: www.politie.nl/themas/discriminatie.html.
- Er is een speciaal meldpunt voor discriminatie op internet: mindnederland.nl.

- ControleAltDelete, een organisatie die zich inzet tegen etnisch profileren, heeft een app ontwikkeld waarmee je een klacht tegen de politie kunt indienen: controlealtdelete.nl.

'Ik ging joggen, het was rond half negen. Ik jog op een fietspad, stopt er een politiebusje voor mij en vroeg een agent om mijn ID-kaart. Als ik vraag: "Waarom", dan komen ze altijd met de grootste smoesjes aan. "Je staat op een opvallend tijdstip op een opvallende plaats." "Ik noteer alleen je naam. Als er een melding wordt gedaan dat hier iets gebeurd is, dan ben jij verdachte."

Ik dacht: "Het slaat nergens op." Hij ziet me joggen, ik heb een joggingsbroek aan, mijn sportschoenen aan, mijn vest aan. Hij ziet mij joggen, ik heb oordoppen in. Ik vind dat niet opvallend. Ik heb geen bivak op of wapen in mijn zak of wat dan ook. Ik ben gewoon aan het joggen. Ik snapte niet waarom hij me aanhield. Het is niet goed dat ze mij eruit pikken omdat ik Marokkaan ben. Dat kan agressie opwekken of depressie. Je gaat ineens beseffen dat je helemaal niet welkom bent hier. Ja, en je gaat ook Nederlanders over één kam scheren en zij scheren ons over één kam, "jullie zijn allemaal kutmarokkanen", om het zo maar te zeggen. En wij scheren hen daardoor over één kam, van alle Nederlanders zijn racisten en als dat gebeurt met iedereen in Nederland, dan gaat dat niet goed aflopen.'

Foto voorzijde: Toeschouwers bij een demonstratie van Pegida in Breda tegen het Nederlandse asielbeleid.

Amnesty International

Postbus 1968

1000 BZ Amsterdam

T: (020) 626 44 36

E: amnesty@amnesty.nl

I www.amnesty.nl

 [Facebook.com/amnestynl](https://www.facebook.com/amnestynl)

 [@amnestynl](https://twitter.com/amnestynl)

Maart 2017

AMNESTY
INTERNATIONAL

**MEER WETEN OVER DISCRIMINATIE?
KIJK OP AMNESTY.NL/DISCRIMINATIE**